

НАСТАВНИКЪ

а а

УЧИТЕЛИ И РОДИТЕЛИ

ИЗЛИЗА ВСЪКА НЕДѢЛЯ

Годишна цѣна дванайсетъ лева
или 60 гр., шестмѣсечна шестъ
лева или 30 гр., отдѣленъ брой
30 стотинки, безъ приложеніето

№ 12.

Подписката се приема въ редак-
ціята при типографіята
на Р. И. Блъскова
въ Варна.

Варна, 17-й Априлъ 1881 год.

СЪДЪРЖАНІЕ: Какъ трѣба да работи учителя у I-й отдѣлъ въ основното училище (Продълженіе). --- По наредното образование у насъ. --- Програма на въпроситѣ за въспитаніето въ Германія. --- Съвѣти за отхраната. --- Постояннитѣ закони на метеорологіята.

**Какъ трѣба да работи учителя
у I-й отдѣлъ въ основното училище.**

(Продълженіе отъ брой 11.)

Слѣдъ почивката учителя ще влѣзе въ училището и всичкитѣ ставатъ прави на мѣстото си, -па ще имъ каже: сѣднете! и тѣ сѣдатъ, кой както знае, а учителя имъ каже: е, слушайте! До сега сте сѣдали както ви драго, нѣ отсега нататакъ трѣба да внимавате щото да сѣдите по-хубавѣ. Де, всичкома са насловете малко назадъ; а учителя прегледва, па ще имъ каже: е, добро. Сега стойте тѣй, да не мърдате, и азъ ще ви кажа друго нѣщо: спуснете си рждѣтъ надолу! . . . , така! Сега ги скръстете отпредъ! Всичкома сте добръ. Сега постойте малко така, та да запомните хубавѣ! Запомнихте ли? Е, добро. Де да видимъ, пакъ направете както ви казахъ понапредъ (дѣцата спуснатъ рждѣтъ си, стърщатъ ги

и прч.). Послѣ учителя каже: хайде сега станете прави (всичкитѣ са исправятъ на крака, а учителя гледа да ли стоятъ добръ). Ти, Петьо, не стоишъ хубевъ!... Ти, Славчо, не си исправенъ добръ! . . . Ти, Ганче, много си сгърналъ ржцѣтъ си! Ти, Благое държишъ главата си малко наведена! . . . Така; сега всичкома сте добръ. Постоите! . . . Това отка са повтори и по трети еднакво, учителя имъ каже: добро! Сега и туй сте научили. Сѣднете, та малко си отпочинетѣ! Иване какво бѣхте научили най-напредъ? „Да станемъ прави щомъ вѣй влѣзете въ училището.“ — А какво сега? „Да сѣдмие, па да са наслаяваме, и да си скръстиме ржцѣтъ,“ каже Иванъ. И да стоите право, моля г-не, обажда са Драгоевъ оттаѣкъ. Учителя имъ повтаря пакъ да са наслонятъ, да си скръстятъ ржцѣтъ и да стоятъ тѣй; послѣ имъ каже да са наведжтъ на напредъ къмъ стола (всичкитѣ са навежджтъ тѣй като кога ще да пише нѣкой, а учителя обхожда околорѣстъ и глѣда стоятъ ли добръ. . .) Хайде постоите малко така, да запомните, каже учителя. А до като сѣдятъ тѣй, той ще да употрѣби туй време да имъ каже нѣщичко: знаатели, запитва ги той, че голѣмитѣ ученици сѣдятъ еднакво наредъ, когато си начъртаватъ и пишатъ? Вѣй сега не умѣете да чертаете и да пишете, нъ, полека-лека, ще са научите. Ето се тѣй, голѣмитѣ ученици, сѣдятъ, па си чъртаятъ. чъртаятъ пишатъ и пишатъ всеки денъ, и, малко по малко, са научаватъ, та послѣ станатъ учени хора, знаятъ всичко! Искате ли и вѣй да бждете такива? „Искаме, искаме, господине.“ . . . А знаете ли какъ ще са наслоняватъ? . . . Когато азъ приказвамъ нѣщо, за да ви уча, тогава вѣй ще са наслоняватъ! Така правятъ голѣмитѣ ученици. Искате ли и вѣй? . . . Хайде сега, наслонете са и държете си ржцѣтъ скръстени! . . . Добръ сте намѣстени! Сега стойте така и никакъ не мърдайте! Който са помръдне, той ще да побърка реда; а който побърква, не е добро дѣте,

което дѣте не е добро, то нѣма да бжде и добъръ ученикъ, па да научи много и хубаво. Де да видимъ кой е юнакъ, кой ще тѣй да сѣди и да не побърква... Всички сте юнаци и добри дѣца! Така! . . . Вѣй ще бждете и добри ученици. па ще да научите много, и да порастете голѣми, като мене, да знаете много, па да станете учени хора. Сега искате ли да посѣдпте тѣй, пѣкъ азъ да ви прикажа нѣщо? . . . „Искаме искаме. . .“ Всички ли искате? Кой не рачи? (Всичкиѣ искатъ) . . . Нъ знаете ли какво? Сега вѣй са заморихте та нека да си поотпочинемъ малко, а после пакъ ще си праказваме. . . .

(П О Ч И В К А).

Сега дѣцата сѣдятъ кое както ще, прави каквото ще; отиватъ на двора, порасходятъ си, разговарятъ са свободничко, поиграятъ си потичатъ нагорѣ надолу и, ако шжтъ, попѣятъ си била. А учителя ще поизлѣзе на вѣнъ и слѣдъ нѣколко минути почивка звънеца удари и всѣко отива на мѣстото си.

Учителя влѣзе и тѣ ставатъ на крака. . . . Е, добръ сте запомнили. Има ли нѣкой да е заборабилъ? Малкия Маринчо заборабилъ. „Не схмъ, моля ви г-не. нъ падна ми торбичката!“ (пипа са и си я намѣстюва). И още кой е заборабилъ? (Никой) . . . Е, добръ, сѣднете хубаво. Наслонете са. . . Скръстете си рѣцѣтъ, спуснете ги, наведете са и тѣй нататѣкъ, както са рече по-напредъ. Слѣдъ таковото обучение учителя ще ги похвали, па ще имъ каже пакъ: сега постоите малко така, та да запомните още по-хубевѣ. А пѣкъ той излѣзе нарочно за да ги остави самички, като имъ каже, че ще имъ донесе нѣщо хубаво и ще имъ посочи да го видатъ.

Слѣдъ малко той (учителя) доде, държащъ въ рѣка жива птичка или какво-годѣ друго нѣкое хвърковато (ако ли нема, то ще донесе изображение, слика, написана на хартия птичка). Ако е хвърковатото живо, ще го пусне въ стаята да хвърчи, а дѣцата глѣдатъ.

Ако ли е изображение, той ще го сложи върху массата да го разгледатъ, като имъ поразкаже нѣщо за туй хвърковато; дѣцата запитватъ нѣщо и учителя имъ разказва на кратко и хубаво.

Тѣй това трае до дестина или повече до 15 минути. Послѣ ще пуснатъ птичето, да исхвъркне, думашецъ: „Иди си сбогомъ! здрависай твоитѣ другарчета, и обади имъ, че си било въ училището, дѣто си видяло навалица манички дѣца, които са зовхтъ ученици.“ Ако ли е изображение (слика), то учителя ще го остави, като каже, че и други нхтъ ще го разгледатъ. . . . Хайде сега да постоите малко, тѣй насло-
нени, да си отпочинете, защото са уморихте, и да запомните добрѣ щото сте видяли и чули. . . . А искатели да ви прикажа нѣщичко? — Искаме, господи-
не, искаме, да ни прикажете онуй, което до-скоро рекохте, че ще ни прикажете, обади са Славчо. — Като е тѣй слушайте: имало едно момченце, като васъ, което ходило въ училището, както вѣй дохождате. То дохождало всѣки день, слушало майка си и учителя си, па са учило хубаво, и въ къщи и въ училището, та научило много нѣща и пораснало голѣмо до тавана, нѣкъ било и добро момче; за това всѣки му са радвалъ и всѣки го обичалъ. . . . Желаете ли и вѣй тѣй да пораснете? „Желаемъ, желаемъ, г-не, и да бждемъ добри,“ обадиха са всичкитѣ. А знаете ли какъ са зовхтъ онѣя дѣца, които ходятъ въ училището? „Тѣ са зовхтъ ученици. — Сега вѣй какво сте? — „Нѣй сме ученици.“ — Защо сте дошли въ училището? — „Да са учиме, г-не, и да знаемъ много.“ — А искате ли да са научите скоро или полека-лека? — „Нѣй искаме хубаво да са учиме. . . . Е, като е тѣй, тогава ще ма слушате, за каквото ви кажа. Днесъ доста сте научили и хуб-во сме са разговаряли. Уморихте са вече; нѣкъ и огладнѣхте. Сега трѣба да ви распусна и всичкома да си отидемъ у дома, а слѣдъ плад-нѣ, вѣй пакъ ще додемъ да са учиме. Сега едно-са

обажда, че е огладнѣло, второ и трето го придружаватъ; друго казва: „азъ не схмъ огладнѣлъ“ и „азъ и азъ тѣй, господине,“ обаждатъ са много, а Радославъ са доближава при учителя и му казва: „моля ви, г-не, азъ никакъ са не уморихъ. . . .“ „Азъ нѣкъ не би огладнѣлъ и до довечера,“ каже Иванъ. . . — Вий сте добри дѣца отговаря имъ учителя. . . . Сладъкъ ви обѣдъ! . . . „Сбогомъ, господине . . .“ Други. — Благодаря. . . . Подобно и вамъ. „Сбогомъ. . .“ Сбогомъ.“

*
* *

По тагѣвъ начинъ рѣшія педагогъ започенва първия редъ въ основното училище, отдѣто наподирѣ ще да ниже сичко, що е добро и плодовито. Тука стои и реченото да са не плашатъ дѣцата отъ училището, нѣ да са радватъ и насърчаватъ къмъ него тѣй, щото сами да тичатъ тамъ, кадѣто нѣма отъ кажево да са страхуватъ. Кой чзъ насъ не е запомнилъ първитѣ дни, когато е постъпилъ въ училището? Колко е тѣжко на оногова, който си науми страхотинѣтъ, що спрекаралъ въ едновременнонѣтъ училища. Колцина ли сж, които оше отъ първия день, подплашени, избѣгнали изъ училището и вече никакви молби на родителитѣ, никакви мжеи и заплашванія не сж могли да ги повърнатъ и тѣй сж останали досушъ ненаучени поне толкозъ колкото да си запиши името! Охъ! таковато учение на многома е рѣшило сждбата на живота имъ, и ударило чернія печать на тѣхната бѣднина.

(Слѣдва).

По народното образование у насъ.

Много са е говорило и писало върху образованіето у насъ, нъ и оше има да са говори и пише, дордѣ свѣтъ свѣтува, дору и у най-просвѣщенитѣ народи гледаме, че непрестано са пише и говори по тѣзи частъ.

Благодарение на многото мълвенія и викове, що са разно-

сятъ на всѣкадѣ отъ нѣколко десетки години насамъ за подобреніето на училищата въ нашенско, народа ни са свѣсти колко годѣ, та съ залаганіето на нѣкои си по-окопитени хора, нашитѣ училища отъ день на день са настаняваха по-добрѣ, щото стигнаха до дневния редъ: а отъ сега нататкъ, като имаме свое Народно правителство и свобода, ще напредваме се повече и повече въ туй отношеніе.

Да не расправяме на дълго и широко какви сж били нашитѣ училища до преди 40 години, когато всичкитѣ науки стояха въ Часослова, Псалтира, Апостола, а на свѣтчето са свършваха. А какви бѣха даскалитѣ, това знаятъ само стари хора, които сж учили то време при даскаль-Колювци и даскаль-Цонювци. И тогава не че нѣмаше самъ тамъ колко годѣ граматичи, както ги прекоряваха старитѣ, нъ такивато четци и писачи не сж знаели ни колкото за себе си, а не и да научатъ други. Тѣ са отличяваха съ това, че носятъ дивитѣ на пояса си и, ако шете до него чифте габровски ножчета, при които стърчи и една наботка (фъркулица), която е втѣзната само за хубостъ; защото на граматика, или се едно даскалчето, когато сѣдне на обѣда и вечеря, никакъ му не хрумва на умъ да я извади, а аде съ прѣститѣ си, като потопява залакъ хлѣбъ, и омита ли омита саханчето. Пъкъ смѣганіе, броеніе, което зовяха хесапъ, ако знаеше нѣкой нѣщо отъ турскія ракамъ, него съ прѣстъ сочаха. Твърдѣ малко са различаваха градовѣтѣ отъ селата.

Такова е било нашето ученіе и нашитѣ училища, токоречи до преди 40 години, когато ланкастерската метода или взаимно ученіето доде да подкусри дѣцата да обикнѣтъ, колко да е, училището, а родителитѣ да са подбаниятъ за изучаваніето имъ. Нъ и тая нововъведена тогава наредба въ първоначалнитѣ училища, не можа да принесе голѣма облага; защото никакъ са не гуди на еднакъвъ редъ, а всѣки учитель си я приспособяване както на него приляга. *) Спорѣдъ това и още на сѣтиѣ, та до скоро както и до днесъ, може, много тазива, като горѣпоменхитѣ даскалчини са намираха рѣдомъ у нашенско.

*) Около 1843 гол. когато са отвори въ Шуменъ взаимно-учително училище, ако помня добрѣ, най-напрѣдъ учителствува покойни С. Изворски, който на гледъ правяше, ушъ, всичко ху-

Дано не бжде тъй и съ наречената звучна метода, по са уведе отскоро въ основнитѣ училища. Нека нашитѣ учителчета задѣгнатъ съ присърце да я изучатъ добръ, а не отсамъ оттамъ че нивагвата. *) Члена, какъ трѣба да работи учителя

баво, нѣ инакъ той загалвигваше дѣцата съ нищо и никакви си залгалги. Тогава и мое смиреніе бѣхъ учитель на село Черковна у Правадійско, отдѣто чѣсто дохождахъ въ Шуменъ и, като слушахъ да захвалятъ на новото учение, поревна ми са да посята училището, що бѣше едно ново и доста голѣмо здание, което трае и до днесъ. Азъ пожелахъ да са уча на този рѣдъ и вече чествахъ въ града, а на пжти, особно лятно време, когато моитѣ селенчета отиваха по нива и на оранъ, по жътва и вършитба, пресѣдявахъ по 2—3 мѣсеци. Отсамъ оттамъ, кое крадено кое слушано (защото поменхтиѣ учитель не приемяне да ми каже нѣщо, даже ма и презираше...), както кажатъ селаченетѣ, азъ са понахляпахъ и ето ма лянъ и кованъ взаимноучитель! Но за зла честь въ селото нѣмаше никакво училище и дѣцата са събираха у единъ бурдей (зимникъ)... Съ много придумваніе и молби едвамъ сполучихъ да накарамъ Черковненци да направятъ едно по-голѣминико ново училище, дѣто презъ зимата са събраха и отъ околнитѣ села дѣца, които станаха на честь до стотина ученици. И азъ, както бѣхъ виждалъ отъ мастира си, въртяхъ ги на лѣво и на дѣсно, като нехитрувахъ по нѣщо и отъ себе си, а това са ареса на селенитѣ, които всѣка недѣля и празниченъ день са трупаха въ училището да погледатъ, слѣтъ черква, какъ сж наредени дѣцата. Нѣ азъ са незадоволихъ съ толкозъ, и поискахъ да зная повече. По това време учителствувахъ въ Шуменъ покойниѣ С. Филаретовъ, който преподаваше самичекъ, особно, у класната стая (се при взаимното училище). Скоро азъ са запознахъ съ него; чловѣка ма приемяше учтиво и показваше ми за каквото го попитахъ. Найсѣтнѣ останахъ цяло лѣто около му и, ако пенаучихъ нѣщо, то има да благодаря винаги и до животъ на неговото стараніе; зарадъ мене той не жалѣше празното си за почивка време само да ми разскаже повече отъ слушанитѣ ми въ класса уропи. Каква блага душа имаше тоя чловѣкъ, какво кротко поведеніе и добъръ нѣравъ, каква пріятностъ и сладбодуміе въ прибаскитѣ му то не е за описаніе.

Ето примѣръ за сегашнитѣ наши учителчета.

С—ръ Б—въ.

*) Въ Шуменъ е настанено, отъ лани, особно педагогическо училище, дѣто са приематъ момци, които са готвятъ за бжджци.

е написанъ отъ единъ сърбски педагогъ, който са е отличилъ по тѣзи метода, и ний го препоръчваме на нашитѣ звучари да прочитатъ съ вниманіе и да избергътъ по-хубавото. Тоя членъ е доста дълшекъ и ний ще слѣдваме да помѣстяме по-малко у всѣки № на „Наставникъ“, както захваша отъ № 11.

И тъй нашитѣ основни училища, да речемъ, сж вече на пѣтъ, и надѣваме са че скоро ще-ги видимъ наредени тъй щото да отговарятъ на званіето си — основни.

Нъ да ли е туй първата, върху което са полага основата на народното образование? Намъ са чини, че по-напредъ ще да има друго, а то сж дѣто слушаме, какво у другитѣ по-просвѣшени народи въ Европа, хората проваждатъ дѣцата си отъ 2 до 6 годишната имъ възраст въ нарочно нагласенитѣ учебни заведения, наречени бавачници; а това сж измислили разумнитѣ и окопитени родители, които желаятъ истински добрата бѣднина на своитѣ рожби. У насъ нито са споменува още за таквъзъ нѣщо. Погледни само, добри читателю, кога обихождашъ по нѣкои си улици у града (да не посочваме на селата), сапикасвай хубевѣ и ще видишъ тѣлли, по 3, 4, 5—6 годишни дѣца, които играятъ посрѣдъ пѣтя упрашени, окаляни до уши, бръшелеватъ срамотни думи, а напѣти, скарани, сбѣти, вършатъ са плаченикомъ при майкитѣ, които пѣсъ излѣзятъ, та подгонятъ останклитѣ дѣца, подирѣ са сбергътъ други жени, се майки на тѣзи дѣца, и ето ти че са повдигнала женска крамола, що са свършва съ олюлія — бой съ кобилицитѣ.

Намъ са е случавало да видиме 5—6 годишни отрѣсенички дѣца, и родителитѣ имъ желаятъ да ги проводятъ въ училището. нъ, спорѣдъ новія училищень правилникъ, като са не пріематъ дордѣто не навършатъ 6-та си година и постѣпатъ въ 7-та. тѣ съдятъ да додѣватъ на майкитѣ и бѣсенѣятъ въ кѣшиѣ или ходятъ цѣль день да са разбалуватъ по улицитѣ съ лошави дѣца, повъзрастни отъ тѣхъ, на които немарливитѣ, прости родители,

учители у основнитѣ училища. Това прави голѣма честь на нашитѣ Шуменци, които са отличаваатъ у всичко що е добро и похвално. особено по народното образование. Ний захваляме и на младія имъ учителъ по педагогіята, г. Р. М. Рачевъ, който задѣга и труди са неуморно да настанява училищата.

не обръщатъ никакво си вниманіе, кадѣ ходятъ и какъво правятъ. Това не е ли едно похабяваніе на дѣцата още отъ малки? Нѣ ако имаше забавачници, тѣзи дѣтица нѣха да бѣдѣтъ подъ надгледваніето на управителката,*) а не да лудуватъ у дома и по улицитѣ, отдѣто повечето ставатъ ситѣ разглѣзени, ви-роглави и непослушни на родителитѣ и учителя си; а това тѣх-но похабяваніе има лоши сѣтнини; защото такива дѣца, щомъ поотрастѣтъ малко, мжно е вече да са поправятъ.

За това време вече да са сумясатъ нашитѣ общини, што-часъ по-скоро да са настанятъ всѣкадѣ у насъ забавачници, не само по градоветѣ, нѣ и въ селата. Само тѣй основното уче-ніе ще може да произведе очакванія плодъ за народното въспитаніе. Инакъ още за дълго време ще купатъ нашитѣ основни училища, колкото добрѣ и да сѣ натѣмени. Ний са надѣваме, че всѣки ще са съгласи съ насъ, като си повтори казаното въ туй отношеніе: забавачницата е първата стѣпень училища, основата, върху която са туря зданіето на основното убученіе, и въ тая първа стѣпень училище трѣба да влизатъ дѣца на възрастъ отъ двѣ до 6 или 7 години.**)

Пруската газета „де Боянъ“ бѣше обнародвала презъ години-си програмата на въпроситѣ що бѣха турени предъ общото събраніе за въспитаніето въ Германія.

Ето свѣдѣніята, които са обнародваха и у други европейски вѣстници.***)

„1-во. Ако искаме да са развие народното въспит-

*) Забавачницитѣ са управляватъ само отъ жени, които сѣ наричатъ и директорки. Директорки не бива да сѣ по-млади отъ 24 години.

**) По този въпросъ писаха още на 1874 год. въ „Ржководитель“ бр. 2 и 3, дѣто е помѣстенъ и Уставъ съ единъ Правилникъ, какъ трѣба да са нарѣдятъ забавачници и пр. (Вижъ „Читалище“ год. IV, бр. 3.).

***) Помѣстено-въ *Читалище* год. IV брой 3.

таніе, а отъ това и матеріалното, умственното и моралното благосъстояние на гражданитѣ, трѣба да са улучши домашното въспитаніе; защото домашното въспитаніе е най-много съ ржцѣтъ на майката, и трѣба да са погрижимъ да образуваме момичетата, които да могатъ да притѣжаватъ това учителско званіе.

2-во. У сегашното положеніе повечето отъ майкитѣ не сж каджрни да приготвятъ дѣца. както трѣба, съ умствено и морално въспитаніе, като захванатъ още отъ третата гедина на дѣтската връсть. Трѣба прочее да са основаватъ *забавачници* за дѣцата, които сж на възраст отъ двѣ годени нагорѣ дордѣто стигнатъ на възрастьта, да влѣзатъ въ основното училище.

3-то. Сегашната система на училищата въ Германія трѣба да са поправи въ три точти: учителитѣ трѣба да сж доволни отъ заплатата имъ; тѣ да не бждатъ твърдѣ зависими и наглѣдваніето (инспекціята) на училищата трѣба да са повѣри на опитни ржцѣ. Отъ това е дошло щото да са не намиратъ вече способни учители, които да обикнжтъ званіето си. Колкото са распространява туѣ зло, толкозь намалява общото въспитаніе на народа. На учителя нека са даде такава заплата, която може да му позволи за да посвяти всичкото си време и всичкитѣ си грижи на неговитѣ длѣжности. Освенъ това, трѣба още да го извадимъ изъ подчиненото и зависимо положеніе, да му дадемъ право да засѣдава и да си дава гласа у засѣданіята на училищнитѣ настоятелства. Най-сетнѣ, за инспектори трѣба да са избиратъ хора, които сж доказали, че сж вѣщи, теоритически и практически по педагогіята, приспособена на основнитѣ училища.“

Поучителни свѣдѣнія, наистина, за нашитѣ училищни настоятелства! Нека са ползватъ поне отъ урѣдбитѣ на чуждитѣ училища, които ако не виждатъ, то баремъ слушатъ отдалече. Досегашнитѣ училищни настоятелства у насенско сж били избирани отъ хора до сущъ неучени, които не разбираха нищо; нѣ

посемъ сега, надѣваме са, че това зло ще са поправи скоро, и нашитѣ народни училища да са гудятъ на единъ рѣдъ. щото да отговарятъ на своето назначеніе.

Днесъ ямаме и училищни инспектори, които сѣх настанени нарочно за тая работа. Нека налѣгатъ съ присърдце на службата си!

СЪВѢТИ за отхраната.*)

(Изводъ отъ писмата на една френска голѣмица.)

Вѣрвамъ да е добръ съ врѣме да са мисли за отхраната на малката дѣвойка: за сѣкоя врѣстѣ трѣбува едно отдѣлно внищуваніе. То е въ тия пхрви години що са образаватъ въ мозакѣтъ дыри, които са незаличаватъ никоганъ, и що идентѣ за доброто и злото залавятъ тѣхній редъ въ тѣхното въображеніе. Тѣй е яко-много потрѣбно да не побжреуваме саморастній имъ редъ, и да дадемъ на пхрвото добро мѣстото, което е длжжно да има. Трѣбува съ врѣме да и са даде една голѣма мисль за Бога и за вѣрата, да и са говори за това съ единъ умилни начинъ. Вый не ставате господарика на умѣтъ, ако не привлечете сжрицето: твжрдѣ честита е тя, ако, прѣзъ нейній животъ, нейнитѣ сѣщанеа иматъ само Бога за прѣдмѣтъ.

За да са види облага отъ една отхрана, трѣбува лицето, което е заджжено за нея, да си са джрки на почетъ, и да дава голѣма идея за нея. Не трѣбува да са прави яко-много глума (шага) съ дѣцата: добръ е въ живѣянето си да са джжимъ на тежко и малко вжрло съ тѣхъ: трѣбува сжщо тѣй да са вардимъ отъ милкуванеата на дѣтинското, които тѣ знаятъ да употрѣбятъ твжрдѣ добръ, за да отжмнатъ онова щото искатъ отъ насъ: въ тия пхрви милкуванеа са ермятъ много грѣшени, тѣй не трѣбува да са прѣлжстяваме отъ тѣхъ.

Голѣмій врагъ съ който имаме да са боримъ е самолюбіето, ный не знаяхме отъ врѣме да работимъ, за да го направимъ слабо:

*) Тойзи членъ препечатваме отъ „Книговише“. Нъ за да ни не гади и мьмре побратимъ Богоровъ, ній го помѣстяме у списаніето си тѣй, както си е написано.

трѣбува добръ да са вардимъ да го не умножаваме съ похвалата. Похвалата е едно отъ голѣмитѣ прѣмежда на отхраната: съ нея вий распостирате мисльта що тѣ си я иматъ отъ само-себе, вий обржвате тѣхната голѣмливостъ, вий имъ давате едно прѣдпочитане вжзъ тѣхнитѣ дружки; тѣ ставатъ пустославни, мжчи да живѣятъ и охални да са докачатъ: това прави единъ малко обичливъ нжравъ. Трѣбува добръ да са вардимъ да ги не направимъ да са осѣщатъ колко сж тѣ милички, и гржката що имаме за тѣхъ. Тѣ навмкнуватъ да вѣрватъ, че сѣкогажъ трѣбува да са гржимъ за тѣхъ: съ това, вий засилвате тѣхното самолюбіе. Оставате го тжй: колкото прилѣжни и да бждете да го развалите, тѣ ще бранятъ правдинитѣ си срѣщо васъ. Страхливитѣ дѣца можтъ да са насжрчеватъ съ похвала; нж малката дѣвойка е живна и обвѣрлива: тя има потрѣба да бжде заджрана и обюздена. То не е, че азъ искамъ да хуля похвалата: тя е единъ помощникъ на отхраната и на доводѣтелята; нъ трѣбува да знаемъ да я намѣстеваме да я не даваме съ сѣщаніе, нито пакъ прѣлжстени отъ тѣхната пріетностъ, нж съ разсжданіе. Не трѣбува никогажъ да ги хвалимъ за вжшн-нж хубавина: тѣ навмкнуватъ да вѣрватъ, че въ това стои сичео, за тѣхнитѣ добри работи.

Трѣбува да имъ даваме голѣма либѡвъ за истинната, и да ги научаваме да я извжршеватъ сами: да имъ вджхнуваме, че е голѣмо нѣщо да казватъ слободно: Азъ обжркахъ, и да са вардимъ добръ да ги не глобяваме за исповѣдани грѣшени

Трѣбува да даваме на дѣцата една голѣма мисль за почетъта и да имъ исписуваме непочтенето както едно нѣщо отъ което трѣбува да са страхуватъ най-много. Да ги залжгваме съ пусти приказници, които събуждатъ сичекитѣ имъ страсти: трѣбува да ги направимъ да са боятъ отъ непочтенето; да гледатъ почитането както най-пжрво добро, и омразата както най-голѣма отъ лоша-винитѣ. Ако можете ги направи осѣтливи на почетъта, и на срамътъ отъ грѣшекитѣ имъ, то е едно голѣмо напрѣдуване за отхраната имъ: срамътъ ще имъ бжде за глобяване, а почетъта ще имъ хваща мѣсто за даване даръ.

Много е потрѣбно да ги наговаряме добръ, че благочестіето са джрки отъ похвалнитѣ работи. Може да имъ даваме щото желяятъ, нѣ както единъ даръ, нж както една потрѣбна сетнина за

добритѣ работи, щото сж направили: отъ тамъ тѣ навънхувать да вѣрвать, че щото желаятъ не е дадено, а са пада на почетнитѣ работи. Ако малкитѣ дарове що имъ давате сж за ѣдене, вый имъ умножавате веусѣтъ за пригода, що трѣбува само да страдатъ: ако пакъ сж за тѣхното накинваніе, вый ще изложите мыслѣта що иматъ за тѣхъ нѣща, и за които трѣбува да ги научвате да ги не поглеждатъ.

Дѣцата обичать да ги имаме за умни човѣци: трѣбува да завардеваме въ тѣхъ тоякъ видъ голѣмливостъ, и да я употрѣбимъ както срѣдство, за да ги водимъ дѣто искаме. Трѣбува да са обнасяме съ тѣхъ вардливо и да ги направимъ да вѣрвать, че повече са забравили отъ колкото не сполучили.

Потрѣбно е да прекжсвами исканіето на дѣцата, да ги направимъ сговорливи, да послушватъ властѣта на разумѣтъ, и да ги научимъ да не налагатъ желаніето си. Тѣ по нѣкогажъ ронятъ упорито склзи, и като нѣматъ сила да правятъ щото искатъ, търсятъ съ сълзитѣ да задържатъ правдата, че мыслятъ да може да правятъ щото желаятъ. Трѣба да са вардимъ да са не оставяме на преголѣма упорностъ. Трѣба да различаваме въ тѣхъ саморастнитѣ потрѣби отъ въобразенитѣ. и да имъ прощаваме да искатъ само истинскитѣ си потрѣби. Онова щото дава сила на желанеата ни, е слободіята да имаме да ги показваме: и ако нѣкой си прости да направи желането на искане, той не е яко далѣчь да вѣрва, че му сж заджлжени да му дадѣтъ щото желае: човѣкъ може по-угодно да претжрни скщото си негово отричане отъ колкото на другитѣ. Лицето, което е при нея е достойно, и трѣбува да ѣ хваща мѣсто за разумъ. Кога нѣкой не е навънхналъ да подлага волята си на разумѣтъ отъ другитѣ въ младостѣта си, той ще има голѣма мжа да послушева съвѣтитѣ на своята си, и да ги слѣдува въ едни по-прѣминали години.

Трѣбува да ги наскречеваме въ духѣтъ; якостѣта и неосѣтливостѣта на душата сж най-доброто бранило, що може нѣкой да опре на дошевинитѣ: то е подпорката на добродѣтельта и оградата на грѣшнитѣ. То е осѣтливостѣта на душата що продължава злочестиянитѣ и ги прави вѣчни: човѣкъ не може безъ да има яко скрдце да бжде тврдъ на длжностѣта си.

Потрѣбно е да ги направимъ да бждатъ свѣстни и осѣтливи.

на пріетенско и на благодарностъ. Тѣй трѣбува да работимъ за това вжъз душата имъ; добръ е да ги научаваме да иматъ праведлива душа и чисто сѣрдце. Вдхнете имъ да бждатъ слободни, и да сподѣлятъ щото иматъ съ дружентѣ си.

Дѣцата обичать често да си са подигравать: кога правять това съ пріетностъ, тѣ сж милички. Това е прѣмеждлива дарба: туъз са не тжрси да са уподобява щото е добро; защото не им направуваше да са смѣемъ: туъз е смѣшното шо искаме да намѣримъ. Не ги правете да вѣрватъ, че пріетността е въ глумата. Нино нѣма по-лесно отъ колкото да са приструва нѣкой угоденъ и драгъ прѣдъ другитѣ: вий са спомагате и подпирате отъ врѣдността на които вы слушать. Повече умъ е потребно да бжде нѣкой угоденъ и драгъ съ добрина отъ колкото съ бѣснина.

Освѣнь общитѣ правила за сичентѣ дѣца, има други отдѣлни за сѣкій обичай: шо годѣ и да викинете нѣкой въ тѣхъ, яко-лесно е да ги съгледа. Малкото дѣвойче, да речемъ, е пріетно и миличко, това е единъ обичай поносенъ за които го иматъ, нж прѣмеждливъ за другитѣ: това прѣлжстевя само вжншинитѣ лица: и има ли нѣкоя да го нѣма? Погржзва ли са нѣкой да издырева обичантѣ? Човѣтъ са прѣдава на вжншинитѣ начини, които покрыватъ много недостижности. Лицата, които осѣмать, че това имъ сполучева, употребяватъ въ дружината дѣтинското нарѣчіе, и напущать добродѣтеля, чистото сѣрдце и свѣстността.

Страхувамъ са, кога малкото дѣвойче е наклонно да бжде лекоумно и вѣтарничаво, това е врагътъ на срамливостъта: и шо да са прави съ една жена безъ срамливостъ. Боязливостъта трѣбува да бжде обичайтъ на женитѣ: тя имъ заздравѣва добродѣтеля. Боязливостъта и срамливостъта сж сестри: тѣ си приличать, и често ги пріемать едната намѣсто другата. Вѣрвамъ да е врѣме да помислите на здраво да я оправите отъ тѣя грѣшки: тя е порастнала малко: тѣя малки неистѣжмива-нея, шо са виждатъ нищо на онизъ, които я обичать, нж при това тѣ сж семена отъ грѣшки. Вий знаете по-добръ отъ мене, Невѣсто, че нѣкой-си философъ срѣщнжлъ едно дѣте и го помжмрѣлъ за нѣколко грѣшки; а дѣтето му казало: „Вий ма смжмрєвате за малко нѣщо“. — „Нѣкоя обжжновена грѣшка не може бжде малка“, отговорилъ той.

Постояннитѣ закони на метеорологіята.

Въздухътъ безпрестранно са намира въ движение: той са стреми отъ полюситѣ къмъ екватора, отъ студенитѣ страни къмъ топлинѣ, и наопаки отъ екватора къмъ полюситѣ; въ това движение на въздуха са и заключава основната причина на вѣтроветѣ, които играятъ твърдѣ важна роль по своето вліяніе на климата въ страната, понеже студенитѣ страни, не сж толкось студени, колкото би могли да бждѣтъ, ако не би са двигалѣ въздухътъ, а жежитѣ не сж толкось топли, колкото би могло да са чака, ако нѣмаше въздушнѣ теченіе. А какво вліяніе иматъ въздушнитѣ теченія на климата? Они производятъ слѣдующето вліяніе: топлото екваторіално теченіе умѣрява студѣтъ въ полярнитѣ страни, согрѣва ги, а хладното теченіе на полярніа въздухъ ослаблява жежитѣ на екваторіалнитѣ страни.

Видѣло би са отъ първій погледъ, че при такъвъ порядѣкъ на-вешитѣ трѣбало би да сжществуватъ само два вида вѣтрове, а именно: вѣтъръ, който духа въ долнитѣ пластове въ атмосферата на земната повърхнина по посока отъ полюситѣ къмъ екватора — нашъ сѣверній вѣтъръ, и нему противоположній, южніа вѣтъръ на висотата на атмосферата отъ екватора къмъ полюситѣ; но въ дѣйствителность това не става, цѣлій редъ отъ други причини нарушава тоя порядѣкъ.

Една отъ главнитѣ причини, що измѣняватъ посоката на вѣтъра, е движението на земята. Земята както е извѣстно са обръща около своята ось въ продълженіе на двадесетъ и четири часа, по посока отъ западъ къмъ вѣстокъ; наедно съ нея необходимо са обръща и окръжающій я въздухъ.

Трѣба да забелѣжимъ, че при това въртѣніе земно онія части, които лежатъ по-близо до екватора, са движатъ по-бързо отъ онія, що сж по-близо до полюситѣ; като земемъ за основаніе това, не е мжно да заключимъ, че долнето теченіе на въздуха колкото са приближава отъ полюситѣ къмъ екватора, ще са пронесе надъ онія части на земната повърхнина, на които скоростта на въртѣніето къмъ вѣстокъ ще бжде по-голѣма отъ подобната скоростъ на долнето теченіе, и че наопаки горнето теченіе на въздуха, който са стреми отъ екватора къмъ полюситѣ, ще са движе къмъ вѣстокъ съ по-голѣма скоростъ, отъ колкото скоро по сжщата посока са движатъ частитѣ на земната повърхнина, надъ които са извършава това теченіе.

Отъ тая причина са и образуватъ така нарицаемитѣ пассатни вѣтрове, които играятъ важна роль въ мореплаваніето, Пассатнитѣ вѣтрове въ нашето полукулѣбие духатъ въ долнитѣ платове на атмосферата отъ сѣверовѣстокъ, а въ горнитѣ я плас-

тове отъ юго-западъ; а въ противоположното полуелжіе, наопаки долній пассатній вѣтаръ вѣе отъ юго-востокъ, а горній отъ сѣверозападъ *).

Отъ тѣя данни могатъ да се изведжтъ постояннитѣ закони на метеорологіята. Лѣзовень поглѣдъ иматъ онія, които мислятъ че времето и вѣтарътъ сж двѣ съвършенно различни вещи: времето не е ни по-вече, ни по-малко, освѣнъ различното състояние на въздуха. Студтъ въ зимно време, пролѣтъ, лѣтъ и есенъ зависи не отъ това че сама земята, или оная частъ отъ нея, на която живѣемъ ній, става студена; да са убѣди человекъ въ това, не е мѣчно, стига само да направи въ земята глѣбока яма, и ще забелѣжи, че топлината и студтъ, които владѣятъ на повърхнината земна, нѣматъ вліяніе на температурата на въздуха подъ земната повърхнина. На дълбина два аршина вече не може да са забелѣжи разлика въ топлотата на деня и нощта. На топлотата на въздуха въ земници тридесетъ аршина дълбоки, нѣматъ вліяніе ни лѣтнитѣ жеги, ни зимнитѣ мразове, защото въ дълбината земна нѣма различіе въ времето, причинитѣ на неговото измѣненіе са кріѣжтъ въ въздуха, въ вѣтроветѣ.

Ній вече забелѣжихме, че на основаніе на тѣя данни могатъ да се изведжтъ постояннитѣ закони на времето, сирѣчь, закони по които са движатъ вѣтроветѣ; но приурихме, че тѣя закони нарушава пѣлій редъ отъ други причини, които правятъ невъзможно исчисленіето на времето по натамъ.

И така тѣя точни закони на времето зависать отъ движението на слънцето**), отъ движенията на въздуха отъ полюситѣ къмъ екватора и отъ екватора къмъ полюситѣ, и най-послѣ отъ движението на земята около своята ось, което е причина на пассатнитѣ вѣтрове.

На тѣя данни са и покоятъ законитѣ на времето, законитѣ на метеорологіята, които лесно са исчисляватъ.

Въ слѣдующата глава ще видимъ други мжнотїи, които са срѣщатъ въ метеорологіята, и които не могатъ да се исчислятъ.

*) Вѣтроветѣ прїимать наименованіе отъ оная страна на свѣта, откъдѣ духать, слѣдователно, има два пассата: сѣверовѣсточній и юго-западній.

**) Собственно отъ движението на земята около слънцето, защото макаръ и да са показва, че слънцето се движе, но истината е че това произходи отъ движението земно около слънцето.

ПРИТУРКА НА № 12 „НАСТАВНИКЪ“.

Предложение за преобразованіето въобще на училищата.

отъ

Г. Каетона Остое-Ходилскій.

(Продълженіе отъ брой 11.)

Курса на наукитѣ въ „Общитѣ училища“ трѣба да бѣде расподѣленъ на 8 години. Дѣца, които навършватъ 6-та година постѣпватъ вече въ училището; а всичекитѣ основни училища трѣбаше да сѣ нарѣдени като първоеласни на „Общитѣ училища“. Тогава дѣцата, щомъ навършатъ 6-та си год., постѣпватъ вече въ училището. По този начинъ 14-годишнии момчета или момичета ще излазятъ отъ училището съ общо образование. Ній, жителитѣ у срѣдня Европа, тѣй сме привикнали да глѣдаме на младитѣ людіе, които нануцатъ училището мустакати, и мнозина изъ насъ мислятъ, че 14-годишнии младежи, могатъ само да учатъ на книга, а не да умѣятъ и да вършатъ друга каква годѣ работа.

Въ Америка и Англія, младежитѣ, още по-малки на възраст, преминуватъ отъ училището, дѣто сѣ учили книга, въ практичнія животъ, защото тамъ както еи у насъ, общото образование е скончено съ приготвяніето за спеціална наука, и тамъ младежи на 18 години свършватъ вече ученіето си. Онія, които са приготвятъ за науки, що искатъ повече време, още по-рано постѣпватъ у практичнія животъ.

Нека читателя да земе въ рѣка книгата на прочютія Samuel-a Zmaj-a, подъ заглавіе „Помогни си самъ“ и тамъ ще намѣри, че хора, които най-много сѣ помогнали на себѣ си и на другитѣ, подеачили да работятъ още отъ твърдѣ млади години, не само съ ума си, но и съ рѣцѣтѣ. Мнозина отъ тѣхъ са сдобили първомъ съ най-скромното общо образование.

Помежду такивато има хора, които най-много сѣ помогнали на чловѣчеството съ своитѣ отеритія (изнамѣренія), малцина отъ тѣхъ сѣ имали случай да са учатъ 8 години въ училището. Повечето отъ тѣхъ сѣ сполучили отсѣтнѣ да усъвършенствуватъ своето образование.

Природнитѣ дарби, и самото залѣганіе въ млади години, можилѣ сѣ, за нѣколко време, да имъ истѣбмятъ недостатѣа на елементарното знаніе.

Туй, дѣто Англо-Саксонската раса има преимущество надъ другитѣ, твърдѣ образовани народи, стои тъкмо въ тѣзи вѣща дѣятелность (енергія), що дохожда отъ въспитаніето на тѣхнитѣ младежи. У Англо-Саксонитѣ, училищата имъ не задаватъ подаденето, туй велико свойство, що са зовяло отъ Римлянитѣ „virtus“.

Че 8 години сѣ доста за изучваніето наукитѣ, особено що сѣ потребни за всѣкото, за то имаме доказателство въ самитѣ наши срѣдни училища. Като прѣсмѣтнемъ 4-тѣ години, отрѣдени за въ основнитѣ училища, тогава ще трѣбать 12 години докато ученика свърши гимназія, а 11 за реалното училище. Като са земе предъ видъ, че половината време въ срѣднитѣ училища са жертвува на различни науки, слѣдователно 4 год. за основнитѣ училища и 4 год. за срѣднитѣ, та е 8 годишенъ курсъ за общето образование.

Има ще мнозина, които би казали, че предмѣтитѣ на ученіето, що помѣнахме по-горѣ, могатъ да даватъ само едно повърхностно знаніе, което не е доволно за извѣстнитѣ дружественни положенія и обноски. А че не е възможно да научимъ въ училището всячко щото ни е нужно за живота, това го знаемъ всицегома отъ самія наши животъ. Послѣ, че има хора, които умбятъ да мислятъ, учать са дордѣ живи бждатъ, и за то нѣма никакво сумнѣние.

(Слѣдва).

Раскази отъ Физицката.

I.

Магнитъ.

Прѣди нѣколко години, живѣялъ нѣкой си пастиръ на име Магнисъ. На тоя пастиръ са изгубила една овца и запжнитъ са да я търси въ гората и дошълъ до едно мѣсто, дѣто имало само едни голи камъци. Той трѣгналъ да ходи по тѣхъ и веднага усѣтитъ, че подковитѣ на ботушитѣ му, силно залѣпнали на тѣхъ. Сега потѣглилъ сѣ ржеата си едина ботушъ и едвамъ, сѣ годѣмъ

трудъ, сполучилъ да си освободи брака. Втори пътъ отишелъ, случило са пакъ същото. Любопитенъ отъ това, той поискалъ да разбере какви сж тѣзи камъци, та залѣпватъ подковитѣ на ботушитѣ му о тѣхъ. У Магниса умало една овчарска тояга съ желѣзенъ край; той захваналъ да ги гърти съ нея. Нѣ колко са почувдилъ отново, като видѣлъ, че желѣзнія край на тоягата му залѣпналъ още по-силно о тѣхъ!....

Магнисъ разгледалъ добръ тѣзи камъци и видѣлъ, че приличатъ на желѣзо; тогава зема отъ тѣхъ нѣколко и ги занася у дома си. Отто на сетнѣ познали, какво нѣщо е този камъкъ и захванали да го наричатъ — „Магнитъ“, по името на изобрѣтателя.

*
* *

Магнита са намѣрва въ земята, смѣсенъ съ желѣзната руда. Тамъ, гдѣто са намѣрва магнитъ, желѣзото бива най-добро. Самъ магнита прилича на желѣзо.

Ако туримъ ежсъ желѣзо при магнитъ, то и желѣзото ще захване да притѣглява друго желѣзо. Ако доближимъ два магнита единъ до други, то ще захванатъ да са притѣгляватъ и отблъснутъ и пр.

*
* *

Ако намагнитисаме една игла и я туримъ на единъ остъръ пжртъ, така щото да може свободно да са върти, то както щепъ завъртай магнитисаната игла, нѣ щомъ я оставишъ свободна, тя ще показва съ едина край на сѣверъ, а съ другія — на югъ.!

Когато магнита още не билъ познатъ на чловѣцитѣ, то мореплавателитѣ не плавалина далечъ отъ брѣга. Тѣ тогава познавали на кое мѣсто са нѣмѣратъ, по слънцето и звѣздитѣ.

Ако би да са случи времето да е облачно и не може да са види нито слънцето, нито звѣздитѣ, тогава тѣ незнаяли къмъ кадѣ плуватъ; корабътъ са носялъ отъ вѣтроветѣ, дордѣто са удари о нѣкоя скала и са разбѣ съвършенно.

Благодареніе на изнамѣрваніето компаса, мореплавателитѣ захванали да плуватъ на далечъ и открили много неизвѣстни до тогава мѣста и страни.

Превелъ М. К ж с о г л ѣ д ѣ .

*
* *

Преди сто и педесетъ години, единъ Англичанинъ по име Нютонъ, открилъ отъ какво и отъ що са държатъ на тоя свѣтъ и земята, и слънцето, месѣчината, и планетитѣ. Това са случило така. Единъ день Нютонъ лѣжалъ въ градината подъ едно дърво-ябалка. Изведнашъ една узрѣла ябалка са откъснала отъ дървото и паднала на него. И ето, захваналъ той да мисли, защо тая ябалка, когато тя са е откъснала отъ дървото, е паднала надолу, а не нагоре? Истина, че на това питаніе сѣки би отговорилъ така: „За това, че тя е тѣжка; за това, че тя има тяжесть“. Така е, но какво нѣщо е онова, което са нарича тяжесть? А защо не само тѣжкитѣ нѣща, а и най-легкитѣ, като напирмѣръ перушинкитѣ, паяжинкитѣ, падатъ на земята, а не хвърчатъ камъ небето? Ако даже и перушинкитѣ падатъ на земята, мислилъ Нютонъ, ако и най-малката паяжинка, която нѣма никква тѣжелина пада надолу, то отъ тука са види, че тяжестьта не е нищо друго, освѣнъ притѣженіе, т. е. земята тѣгли камъ себѣ си сѣки единъ предметъ, както и магнита тѣгли желѣзото. А ако перушинката и ябалката падатъ на земята за това, че тя ги тѣгли камъ себѣ си, то отъ тука са види, че и человекъ, и добитакъ, и кѣштитѣ, и сичко, щото живѣе на земята, са тѣгли така сѣщо отъ нея. Ето защо сѣка една сушчица пада на земята, а не лѣти камъ небето. Нъ ако всичко, което са намира близо до земята, тѣгли камъ нея, то не отъ това ли и месѣчината приика около земята, че земята я тѣгли камъ себѣ си? А ако е това така, то не отъ това ли и земята обикаля около слънцето, че слънцето я тѣгли камъ себѣ си? и т. н. и т. н. И така, малко по-малко, Нютонъ отъ нищожната ябалка достигналъ и до всичката наша вселенна, и изнамерилъ, че всичкитѣ небесни тѣла са държатъ на тоя свѣтъ отъ тая иста сила, отъ която пада и ябалката на земята. Тая

сила е онова, което ние наричаме тежестъ. Нютонъ я наричалъ притѣжаніе.

(Дѣтска библиотека)

Р А З Н И.

Челядь, народъ и отечество.

Всѣки единъ баща са грижи най-много за прихраната на своитѣ дѣца и за тѣхното добродѣтели; нищо той не милѣе толкозь на свѣта колкото милѣе и обича своята челядь. Человѣкъ претърпѣва всичкитѣ мѣки и неволи, отъ тъмни зори до вечеръ работи само да би можалъ да премахне оскудеността отъ своитѣ синове и дѣщери. Но истинскій баща е онзи, който са грижи и за възпитаніето на дѣцата си, да ги научи, думаме, да бждатъ до нѣкога хора добри, полезни на себѣ си и на обществото, а изобщо и на своето отечество.

„Както що сж безбройни народнитѣ потребности, тѣй всѣки народъ може да има безбройни причини да благодари на своитѣ благодѣтели, които сж го научили да не глѣда на чужда помощъ, а самъ да си помага у своитѣ нужди и неволи; да бжде самси ковачъ на своята честь. Зато грижата за народното възпитаніе, да бжде първа отъ всичкитѣ други свѣтовни грижи, работа надъ всичкитѣ работи за всѣки родолюбецъ“. Слѣдователно любовта къмъ народа и отечеството ни трѣба да е еднаква съ оная любовъ, що има всѣки къмъ своята челядь.

Презъ послѣдната бъргава размирица малцина ли български синове изгинаха у турскитѣ тъмници, въ заточеніе и по бѣсилицитѣ? И какво сж говорили тѣ тогава единъ на други? „Нека всичкома да загинемъ, защото и тѣй ще да измремъ, само да помогне Богъ нашитѣ дѣца, братя и сестри, да дочакаатъ добъръ день, да поживѣятъ чловѣшки животъ, а изобщо цѣлій Българскій народъ да добрува“.

Нека прочее научимъ нашитѣ дѣца да бждатъ отечестволубци и родолюбци.

Шведія и тамкашнитѣ школи.

Въ послѣднѣе време Шведія значително крачи напредъ по пѣтя ча народното образование. Туй малко кралевство има днесъ 12 учителски школи за учители и учителки. Освѣнь тѣзи учителски школи, дѣто ученіеѣ са продължава 4 години, има още нѣколко „малки“ учителски школи за по-долнитѣ основни училища. У всичкитѣ тия учителски школи са полага годѣмо задѣганіе. Всичкитѣ наставници или учители у Шведія броятъ до 9600. Ученіеѣ са преподава по една наставническа нарѣдба, уdobrena отъ краля презъ Октомвріа 1878 год. („Просв. Гласникъ“.)

Научаваме са, че нѣкои младежи въ Шуменъ, особено ученицитѣ на покойніа Д. В о й н и к о в ъ, който са помина въ Търново, дѣто е и погрѣбенъ, на 1878 год. Марта 28, настоявали да са пренесхтъ коститѣ му въ родніа неговъ градъ, Шуменъ, дѣто притѣкмявали да му въздигнатъ единъ мраморенъ паметникъ, въ знакъ на признателность. За това и събирали вече волна помощъ измѣжду признателнитѣ на покойніа съграждани.

Нашитѣ съотечественници въ Шуменъ, които винаги сж са отличавали по своето родолюбіе за всичко, що е добро и похвално, тѣй и въ този случай показватъ своята признателность на дѣло, къмъ бившіа тѣхенъ учитель и съгражданинъ Д. В о й н и к о в а.

Честъ и хвала на таковитѣ истински родолюбци!

НЕКРОЛОГЪ

На 11 Януаріа 1881 год. са помина ЦВѢТКО НАЧЕВЪ, който на 9 того бѣше тръгналъ отъ Руссе за Софія, здравъ и читавъ, като са прости съ всичкитѣ

свои приятели и познайници, особено съ любимата си сгоденица. Той е придружавалъ париченъ транспортъ, испратенъ отъ русенското ковчезничество; нъ, за зла негова честъ, въ пътуваніето му, между Бяла и Горній Студентъ, зимата са усилва до толкозъ, щото дордѣ стигнатъ въ селото, горкія, премързналъ и никакъ не било възможно да му са помогне! Презъ нощта предалъ Богу душа въ горній Студентъ; а на 13 того мъртвеца са донесе въ Руссе, дѣто на другія день го погребоха тържествено. Неговата смъртъ разтѣжи мало и голѣмо въ града, и всѣхитѣ оплакаха тоя благонадежденъ момакъ, когото грозна смъртъ доде да покоси тъкмо въ цвѣтущата му младостъ; тая ненадѣйна смъртъ покри съ черенъ трауръ неговата злочеста сгоденица, която плачеше неутешимо, та редѣше и наричаше, съ най-жаловити думи, щото повече раслака присъствующето множество, мъже и жени на погребеніето му. И, наистина, всеки, който познава покойнія, не може да не порони жалостни сълзи и да не тѣжи за неговата младина, за такава блага душа, що имаше; неговата добрина и кроткій характеръ службаха за примѣръ и подражаніе на другитѣ момци.

Покойнія Цвѣтко Начевъ, роденъ въ Калоферъ (Южна Българія). училъ са е у габровската гимназія, послѣ въ Цариградъ, а, слѣдъ освободеніето ни отъ турцитѣ, постигналъ въ правителствена служба първо у Софія и Орханіе, отдѣто послѣдній бѣше назначенъ бухгалтеръ при русенското ковчезничество. Младичакъ зеленъ, още на свѣта ненарадванъ, Цвѣтко Начевъ са помина на възрастъ 26 годишенъ.

Вѣчна ти память, милій друже, и легка ти българска прѣстъ!

Като не можемъ да направимъ друго въ честь на покойнія то, по желаніето, на неговата сгоденица, дъщеря ни Димка Блъскова, покланяваме му за споменъ на дупата отъ списаніето „Наставникъ“ 10 годишни теченія. които нарекохме да са расподѣлятъ по слѣдующому:

За училищата въ родното му мѣсто Калоферъ 2,
 За Читалището, тамъ 1,
 За училището въ Карлово 1,
 За Клисуре 1,
 За училищата въ Пловдивъ 2,
 И за три отлични училища въ Македонія 3.

Между другитѣ пріатели и другари на покойнія които въ онія много тѣжни за насъ дни, додоха да ни утѣшаватъ, устно и писмено, пристигна и слѣдующата телеграма :

Елена, 19 Януарія 5 ч. 5 м.

Руссе Райку Блъскову

Ненадѣйната и ранна смъртъ на драгій ми пріатель и годеникъ на дъщеря ви Димка, Цвѣтко Начевъ, неисказано ма наскърби. Петъ-годишній ни задруженъ братски животъ въ Габрово и Орханіе ма накара да изразя Вамъ и на дъщеря Ви моето дълбоко съчувствие заради тѣзи скъпа загуба. Вѣчна памѣтъ на покойникътъ !

Гома Василевъ

Като благодаримъ вседомовно Г-ну Василеву за неговото съчувствие въ скърбта ни, молимъ да ни извини за дѣто му не отговорихме у време на телеграммата . . . Тѣкмо за това ній я обнародваме въ списаніето си за да остане вѣчно, като печатъ на дружеската имъ братска любовъ и за споменъ на покойника.

Ето какъ са милеатъ. обичатъ и почитятъ, искренитѣ, вѣрни на любовта си пріатели, дору и слѣдъ смърта имъ ! *)

*) А твоя милость, г-не **. . . въ Р. казѣвъ примѣръ ще ни покажете отъ задружнія ви животъ и за отличната ви братска обичъ, съ която са хвалѣше покойника ? Желателно би било да изкажете на явѣ, онуй що имате въ сърдцето си тайно. Инакъ не вѣрваме . . .